

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

ARTIFICIÁLNÍ UMĚLECKÝ SMĚR

NOVÁ POETIKA

Daniel Vonášek

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Multimediální design

Specializace Multimédia

Bakalářská práce

ARTIFICIÁLNÍ UMĚLECKÝ SMĚR

NOVÁ POETIKA

Daniel Vonášek

Vedoucí práce: MgA. Jan Morávek

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

OBSAH

- 1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE**
 - 1.1 GUERILLA ART**
 - 1.2 PERFORMANCE**
 - 1.3 ANIMACE**
 - 1.4 MOCKUMENTÁRNÍ EXPERIMENT**
- 2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY**
- 3 CÍL PRÁCE**
- 4 PROCES PŘÍPRAVY**
- 5 PROCES TVORBY**
- 6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA**
- 7 POPIS DÍLA**
 - 7.1 TEORETICKÁ ČÁST**
 - 7.2 PRAKTICKÁ ČÁST**
 - 7.2.1 FOTOGRAFIE**
 - 7.2.2 VIDEOART**
 - 7.2.3 BUSTY**
 - 7.2.4 PERFORMANCE**
 - 7.2.5 OBRAZY**
 - 7.2.6 HOSTUJÍCÍ UMĚLCI**
- 8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR**
- 9 SILNÉ STRÁNKY**
- 10 SLABÉ STRÁNKY**
- 11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ**
 - A) KNIŽNÍ A PERIODICKÁ LITERATURA**
 - B) INTERNETOVÉ ZDROJE**
- 12 RESUMÉ**
- 13 SEZNAM PŘÍLOH**

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Během svého dospívání jsem tíhnul k filmu, a tak jsem se po maturitě rozhodl zkusit své štěstí na filmové škole, vedle níž jsem se rozhodl také podat přihlášku na FDU, na obor multimédia, kde má člověk taktéž blízko k audiovizuální tvorbě. Střední školu jsem strávil na gymnáziu, a proto jsem přišel na FDU v podstatě bez jakékoliv umělecké průpravy. Neměl jsem zpočátku zájem o klasická média, naopak mi imponovala média nová, netradiční, digitální. Na konci svého bakalářského studia se však částečně odvracím od těchto nových forem uměleckých expresí, a mé studium je tedy nutné vnímat v širším kontextu jako neustále se vzdalující cestu od postmoderny a moderních médií.

1.1 GUERILLA ART

První klauzurní práce byla souborem tří uměleckých intervencí v centru Plzně, často komentující současný stav nejen města, nýbrž i samotné společnosti.

1.2 PERFORMANCE

Takzvaný „Kardiofon“ byl performance o dvou lidských aktérech – byli jimi „hráč“ a „nástroj“. Od pasu hráče vedly k prstům nástroje struny, na které hráč vybrnkával jistou melodii, jež se neprojevovala tóny, nýbrž zvukovými projevy tradičně přisuzovaným jistým emocím. Každá struna (tedy i každý prst) měla svou emoci, jež se projevovala určitým

zvukem, a každá emoce měla i tři stupně – záleželo na tom, jak moc hráč tahal za strunu. Drobné brnknutí za jednu strunu vyvolalo pouhý krátký chichot, silný tah za jinou strunu pak mohutný řev. Nástroj poznal, jaký zvuk bylo nutno vydat, dle toho, za jaký prst bylo strunou zataženo. Výstupem byl záznam jedné naučené skladby, k níž byl sepsán i originální notový (či spíše zvukový – každý zvuk o každém stupni měl svou vlastní zapsatelnou podobu) zápis.

1.3 ANIMACE

Zde se poprvé objevuje zájem o tradičnější médium – klasická, papírová stop-motion animace. Jednalo se o knižní trailer k mé první publikované knize. Mé literární ambice se v dalších pracích nadále uplatňují a získávají širší prostor.

1.4 MOCKUMENTÁRNÍ EXPERIMENT

Poslední klauzurní prací mého bakalářského studia byl mockumentární experiment. Mockument pojednával o transsexuálovi, který považuje odstavený nákladní vlakový vagón za svou dělohu. Vysvětluje to tím, že se narodil jako žena v těle muže, a tím pádem existuje její ženské tělo taktéž, ale pouze na spirituální úrovni, a ona jej musela ve fyzickém světě „najít“.

Mockument také obsahoval soubor pravidel inspirovaný manifestem Dogma 95, jenž měl vést k co největší autenticitě podávaného příběhu. Zde se znovu objevuje literární aspekt

v mé práci, navíc rozšířený o koncept manifestu, jenž se naplno rozvíjí v mé bakalářské práci.

Experiment pak spočíval v tom, že byl celý mockument představen během klauzur jako pravdivý dokument a během obhajoby byly všechny námitky a pochyby o autentičnosti z řad komise mnou pokaždé popřeny.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Umělecké směry jsou koncept převážně modernistický. Do té doby, než futuristé sepsali svůj první manifest, byly směry pojmenovávány až zpětně teoretiky a historiky. Umělecké směry vznikaly především historickým vývojem, evolucí. Tento vývoj se neustále zrychloval, dokud premoderna na svém sklonku nezískala na obrátkách příchodem impresionismu, post-impresionismu, etc. – to vše bylo ale podmíněné převážně historií, vyprázdňeností starých forem, experimenty, které ale na staré formy v jistém smyslu stále navazovaly, byť se vůči nim vyhraňovaly. Až moderna uvedla do chodu umělecké revoluce, které už na staré formy téměř nenavazují, jen se vůči nim vyhraňují.

Umělecké směry moderny pak vznikaly většinou v kolektivech či měly počátky u několika individuí. Po moderně i během ní se objevují tedy nejen nové přístupy ke starým formám, ale objevují se i formy zcela nové, zcela nová média, způsoby vyjadřování.

Během postmoderny se umělecká scéna ve své nekonečnosti ustálila. V praxi je nyní možné umělecká média slučovat, vylučovat, měnit, propojovat a objevovat média zcela nová. Prakticky jsme se dostali od obrazu po performance, od sochy po site-specific, od videa po light-design... Teoreticky byl největším objevem fakt, že uměním může být již samotná myšlenka.

A zde je jádro mé obhajoby oné artificiality – v teorii. Uvedme přístup, jenž byl praktikován v umělecké praxi (tedy „vše je dovoleno“ či „objevujme nové způsoby uměleckého

vyjádření“), i do teorie. Nerozšiřujeme vnímání uměleckého média jen horizontálně, nýbrž i vertikálně, po úrovních, což se tak jako tak stejně už stalo – co jiného je řízení, že myšlenka je uměním, nežli posouváním teoretické definice uměleckého díla?

Posunul jsem tedy ve své bakalářské práci teoretické hranice vnímání uměleckého díla – „degradoval“ jsem umělecký směr na umělecké dílo vytvořené jednotlivcem a vytvořil jsem tak umělecký směr, který jsem pojmenoval Nová poetika.

Samotný koncept této bakalářské práce povstal nejen z mé fascinace uměleckými směry, ale také z mého dojmu naprosté vyprázdněnosti současné umělecké scény a postmoderny jako takové, která už dnes není schopna předat autentický zážitek a především je už přežitkem. Jediný důvod, proč se drží tak dlouho na umělecké scéně, je ten, že dovoluje absolutně cokoliv, byť je tato její hodnota dnes zcela irelevantní a přehodnocená.

V hledání postpostmoderní alternativy není Nová poetika ojedinělá – namátkou jmenujme altermodernu, metamodernu (jejíž myšlenky posloužily jako prvotní impuls a inspirace pro Novou poetiku), stuckismus, pražský radikální realismus či Black Hole Generation. Všechny tyto manifesty a nové tendence zjevně poukazují na sdílenou touhu najít nový způsob vyjádření a popírají tak (nejen) postmoderní „konec umění“.

3 CÍL PRÁCE

Cílem práce byl sice uměle vytvořený, ale autentický umělecký směr, jenž by představoval možný způsob nového uměleckého přístupu, jakési východisko z přežité postmoderny. Samotným konceptem bylo vytvořit dílo složené z teoretické a praktické části, kde by se v teoretické uplatňovaly mé literární ambice, a v té praktické zase ty umělecké.

Završením práce bylo představení uměleckého směru širší veřejnosti v podobě vernisáže výstavy.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Příprava byla spíše teoretického rázu – studium teorie, především modernistických uměleckých směrů, jejich cílů, myšlenky, důvody jejich vzniku i zániku. Dále jsem se zabýval vývojem moderny a postmoderny v umění i společnosti, nač reagovala, co znamenala a kam vedla. Vnímám jsem umělecký vývoj v širším, historickém kontextu. Zajímám jsem se také o cesty, jimiž se současné umění odehrává, pozoroval jsem, jak se štěpí postpostmoderna v různé směry a tendence. Toto studium mělo sloužit jako podhoubí pro vznik Nové poetiky – podvědomí o historii umění mi mělo zabránit v opakování se a zároveň ve vytvoření stabilního uměleckého směru, jenž by dával v současné době smysl, nejen v kontextu celého historického vývoje umění, ale také jako reakce na současný stav umělecké scény a společnosti.

Za přípravu se dá považovat i samotné studium na FDU – kontakt se současnou uměleckou scénou, s uvažováním lektorů i studentů, intervence vedení i směr, jakým se naše škola odehrává – to vše se mi nerasmazatelně vrylo do paměti a zanechalo na mě dojem, který zformoval Novou poetiku do její finální podoby. Vše, čím je, je odpovědí na vše, co jsem zažil, naposlouchal, naučil se a viděl za tři roky svého bakalářského studia. Je souhrnným a finálním završením jedné etapy mého uměleckého působení.

5 PROCES TVORBY

Nová poetika vznikala souběžně ve dvou podobách – v teoretické a v praktické. Zprvu byla vytvořena základní podoba manifestu, od níž by se dalo v již praktické tvorbě odrazit. Při konzultacích jsme probírali, zda je manifest koherentní, zda má pevné jádro a myšlenku, zda se dle něj dá tvořit. Ve chvíli, kdy byl sestaven základ manifestu, jenž se od své finální podoby téměř nelišil, naopak byl jen o pár bodů rozšířen, jsem se mohl pustit jak do sepisování doprovodného textu *Rekadence*, tak do již samotné umělecké tvorby a realizace uměleckých děl v souladu s Novou poetikou.

Je nutné zopakovat, že od samotného počátku byla Nová poetika zamýšlena jako ucelené umělecké dílo, jež si prochází jistým procesem realizace. To znamená, že návrat k manifestu během tvorby a úprava či rozšíření jeho bodů je v souladu s konceptem bakalářské práce. Zatímco běžně je manifest vnímán jako dogma, v případě Nové poetiky se jednalo o procesuálně utvářený text. Teoretická a praktická část se vzájemně ovlivňovaly. Byť základní myšlenka zůstala po celou dobu stejná, od prvního nahození manifestu až po jeho zarámování a pověšení na výstavě, došlo k několika úpravám, rozšířením, reflexím. Totéž platí i pro text *Rekadence* a pro soubor uměleckých děl – některá byla posléze ještě upravena či ve finále až zavržena, neb se příliš odklonily od konceptu Nové poetiky.

Během realizace bylo k projektu přizváno několik dalších umělců, kteří měli dle manifestu vytvořit své vlastní dílo. Na výstavě se pak tedy objevila i díla hostujících umělců.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

V praktické části tvorby jsem se zabýval malbou, keramikou, fotografií, ale také videoartem a performance.

Manifest byl ručně opsán na papír a vystaven, zatímco Rekadence byla vytisknuta v 30 kusech a sešita do podoby brožurek formátu A5.

7 POPIS DÍLA

Artificiální umělecký směr Nové poetiky se skládá, jak již bylo řečeno, z teoretické a praktické části.

Teoretickou částí se rozumí manifest Nové poetiky a doprovodný teoretický text k manifestu s názvem Rekadence, jenž manifest dále rozšiřoval a komentoval.

Praktickou část tvoří jednotlivá umělecká díla, tvořená dle bodů manifestu a dle zásad Rekadence.

Společně tyto dva oddíly utvářejí mou bakalářskou práci, jejímž výstupem pak byla výstava⁰, kde jsem během vernisáže návštěvníky seznámil v úvodním proslovu s uměleckým směrem Nové poetiky. Teoretická část tak byla prezentována jak v proslovu, tak v podobě 30 kusů Rekadence¹, určených k rozebrání pro návštěvníky, a manifestem², jenž visel na zdi jakožto součást vystavených děl, tedy praktické části.

7.1 TEORETICKÁ ČÁST

Teoretickou část utváří manifest Nové poetiky a doprovodný, rozšiřující text Rekadence. Pokud je však nutno mluvit o teorii k této teorii, je nutno obhájit odklon a nevyužití teoretické obhajoby v historicko-uměleckém měřítku.

Jednoduše řečeno – proč se nezabývám širším uměleckým kontextem, proč nemluvím o předchůdcích a inspiraci Nové poetiky, o jejích souběžných uměleckých tendencích a rozdílech mezi nimi, etc.

Nová poetika není remodernistická a není ani postmoderní. Není kontrakulturní, v zásadě se vůči ničemu

0 – Příloha 16; 1 – Příloha 16, Příloha 18

2 – Příloha 1, Příloha 17

nevyhraňuje, ale ani přímo nenavazuje na žádný myšlenkový směr, a proto nelze Novou poetiku teoreticky obhájit za pomoci umělecké teorie či teorie avantgardy, jelikož se nejedná o žádný nový modernismus. Nová poetika navazuje na historii, ale není jí definována. Je post-postmoderní – utváří tedy nová, svá vlastní pravidla, pokouší se o přesah, jít za postmodernu. Nová poetika se nesnaží, jako modernistické směry, sestavit idealistický kodex pravidel, každopádně oproti postmoderně se zase snaží vytyčit jisté body, které by mohly být ku prospěchu umělcově kreativě. Po obsáhlejší seznámení s Novou poetikou musí být tedy jasné, že není pouze směrem uměleckým, a proto ji opět nelze definovat umělecky teoretickými pojmy, už jen z toho důvodu, že se od umělecké teorie ve své vlastní teorii částečně odkloňuje. Její teorie spočívá totiž v absenci akademicky umělecké teorie, jelikož právě postmoderní teorii vnímá jako jeden z důvodů vzniku uměleckého elitářství a vzdálení umění od reality a běžného laika.

Důkazy její snahy o zlidštění umění je možno nalézt právě i v její teorii – Nová poetika je soustředěná především na individualistickou cestu umělce k sebevyjádření. Jejími stavebními kameny je seberealizace, sebereflexe, sebeperfekce. Je kladen důraz na umění jakožto cestu k sobě samému, k vlastní autenticitě. Novou poetiku zajímá autentický způsob exprese, ne nutně ten estetický, a proto se nevyhýbá ani banalitě či patosu.

Nová poetika se snaží o návrat poetického cítění a vztahu k přírodě, touží navrátit světu romantično, o které jsme přišli díky technologiím, globalismu a sociálním sítím. Může být

komentářem současné společnosti, ale ne jejím kritikem. Odmítá bezhlavý progresivismus a poukazuje na historii. Nabádá ke zpomalení, ke kochání, k reflexi. Je apolitická – chce, aby tvůrčí náboj nevznikal z nějakého ideologického nebo politického přesvědčení, z nějaké kontrakulturní pózy, nýbrž z nitra umělce, z jeho přesvědčení. Je pokusem o návrat k lidské přirozenosti a upřímné banalitě. Také není dogmatem, není „ismem“, nýbrž zdrojem inspirace, náladou, tendencí, způsobem vnímání i uvažování, což je ostatně psáno i v samotném manifestu, a proto by bylo lepší neoznačovat Novou poetiku jako umělecký směr, nýbrž jako umělecký přístup. Je podhoubím pro autentický růst člověka nejen jako umělce, nýbrž i jako plnohodnotné osobnosti s charakterem a integritou.

Nová poetika věří v úzké propojení umění a života, a proto je od sebe nijak razantně neodděluje. Nová poetika není tedy jen způsobem umělecké exprese, ale i způsob prožívání, myšlení, cítění.

7.2 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část se skládá ze souboru uměleckých děl.

7.2.1 FOTOGRAFIE

Série „ILUZE INTEGRITY³“ zobrazuje silně nezaostřené portréty v taktéž rozostřené krajině. Hovoří se zde o mýtu lidské integrity, jenž, byť jedním z cílů nového poety, by měl

vždy zůstat spíše jen kýženým ideálem, neb jej není možno dosáhnout. Nová poetika hovoří totiž o imperfekci, neb chce zlidštit umění – a přiznat lidskou nedokonalost a pracovat s ní je jedním ze způsobů, jak tohoto dosáhnout.

Série „SCHOVÁVAJÍCÍ SE MODEL⁴“ je sérií fotografií krajin. Název série však posouvá dílo na jinou úroveň, pokládá otázku, vybízí diváka k hledání onoho „schovávajícího se modela“, a pakliže se mu nepodaří jej najít, znamená to, že tam skutečně není, že se jedná jen o vtip, nebo to znamená jen, že je schovaný tak dobře, až jej není možno vůbec vidět? Nová poetika vtahuje diváka, pokládá otázky, je opředena tajemstvím, jež na první pohled nemusí být zcela zřejmé. Jakási banalita, kterou lze nalézt už v samotném názvu této série, ale i v mnoha dalších dílech, je cílem – manifest sám praví, nechť se umělec nebojí být „banální, sentimentální, patetický, upřímný, přímý, intimní, ...“

Fotografie „ODVEĎ MĚ DO NOCI⁵“ je noční fotografií s vysokým podílem zrna, díky němuž se černá barva noci mění spíše v tmavě fialovou. Dochází opět ke hře s nedokonalostí, jež má v Nové poetice důležité místo. Na fotografii samotné je vyobrazeno postava stojící před svým autem a pozorující vysoký dálniční most – je zde nádech tajemna, romantismu, poetičnosti, osamělosti, člověka v kontrastu – témata typická pro Novou poetiku.

7.2.2 VIDEOART

Videoart „SYMBOLY⁶“ byl spuštěn ve smyčce na staré CRT televizi, před níž byl umístěn gauč k posezení a sledování

4 – Příloha 3; 5 – Příloha 4

6 – Příloha 5

videoartu. V jistém smyslu tak částečně evokuje tradiční podobu současného obývacího pokoje každé druhé rodiny. Nejedná se však o výsměch či kritiku – Nová poetika nekritizuje (alespoň ne okolí), je zahleděná především sama do sebe. Smyslem stavby této instalace je jednoduše jen pohodlí a příjemné prostředí při sledování videoartu.

Samotný videoart je souborem několika klipů barvitě nasvícených, statických scén a grafických symbolů. Klipy jsou rébusy k rozluštění, hádankami, vybízejí diváka k odhalení symboliky.

7.2.3 BUSTY

V bustách se odráží novopoetický důraz na proces, nedokonalost, cestu. Nová poetika vnímá chyby a omyly jako neoddělitelnou součást procesu tvorby a realizace. Pracuji tu s konceptem deformace jako platnou součástí díla, jako součástí jeho příběhu, hodnoty.

Busta „ROMANTIK A REALITA⁷“ je hliněná busta, jež byla zprvu vymodelována, a pak jsem jí ušetřil ránu pěstí. Její deformace se stala její součástí, a takto poničena byla vypálena a vystavena.

Busta „MOUDROST⁸“ je drobná busta inspirovaná starodávnou japonskou technikou kintsugi. Již vypálená byla upuštěna na zem, aby došlo k jejímu roztříštění. Jednotlivé střeby pak byly slepeny lepidlem a zlatou akrylovou barvou. Místa, kde se od sebe hlína při pádu odštěpila, jsou díky zlaté barvě výrazná a jasně viditelná.

7 – Příloha 6

8 – Příloha 7

7.2.4 PERFORMANCE

Performance „ČLOVĚK ZPYTUJÍCÍ SVĚDOMÍ⁹“ je interaktivní performance. Doprostřed místnosti byla umístěna židle s výzvou: „Prosíme návštěvníky, aby se posadili na židli a zpytovali svědomí.“ Částečně by se tedy dílo dalo považovat za happening, které vzniká až ve chvíli, kdy se nějaký návštěvník osmělí a skutečně se posadí. V době, kdy na židli nikdo nesedí, se jedná zas o instalaci, jež pouze lehce dráždí.

Zde se opět snažím diváky vtáhnout do děje, nabádat je k zamyšlení, přímo a jasně.

7.2.5 OBRAZY

Obraz „POD ZÁVOJEM NOCI¹⁰“ je spíše asambláží, neboť třetinu obrazu zakrývá černá látka s vyšitými hvězdami. U obrazu je dále výzva: „Prosíme, dotýkejte se obrazu“. Pod látkou je totiž ukrytá podstatná část obrazu a bez pozdvihnutí látky není možno ji vidět. Zde se opět objevuje koncept jakési banality, zároveň touhy o kontakt s divákem. Ačkoliv se u mnoha děl objevuje princip tajemství, může se zdát, že jej banalita některých děl zase popírá. Je však nutno rozlišovat obsah a formu.

Obraz „DOBOBOL¹¹“ je digitálním obrazem. Koncept novopoetické nedokonalosti a imperfekce se zde promítá v podobě rozpixelovaného portrétu dívky.

Obraz „VRÁNA¹²“ je opět asambláží. Malbu zde překrývají dva papíry s textem, na nichž je sepsána autentická, velmi osobní zpověď mladého muže, jemuž zemřela manželka.

9 – Příloha 8; 10 – Příloha 9

11 – Příloha 10; 12 – Příloha 11

Nová poetika chce totiž, mimo jiné, mluvit i o základních věcech, které máme všichni společné – o smrti, smutku, osamělosti, či naopak o radosti či lásce. O tématech veskrze „banálních“.

7.2.6 HOSTUJÍCÍ UMĚLCI

Martina Havlová vystavila svou fotografickou sérii „POKOJE¹³“. Pět velmi poetických a vizuálně působivých fotografií z přírody, na nichž se nachází člověk, u něhož se zdá, jako kdyby právě zničehonic usnul a padal na zem. Nová poetika je velmi soustředěná na jednotlivce a na přírodu, na člověka v přírodě.

Martina Havlová vystavila i dvě ilustrace¹⁴ opět velmi poetického, až pohádkového, něžného rázu, v nichž se odráží i jakási osamělost či naopak hluboký poklid.

Alena Hošková vystavila taktéž svou bezejmennou sérii¹⁵. Jedná se o fotografie s grafickou úpravou, kde grafika funguje jako klíč k rozluštění záhady fotografií, jež poskytují velmi znepokojivé otázky.

Jakub Hájek vystavil svou instalaci¹⁶ bez názvu, kde křehká konstrukce instalace koresponduje s příběhem za vystavenou fotografií. Sentiment umělce se zde promítá do podoby instalace.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Nová poetika má potenciál na mnohem širší uplatnění, než je pouze obor multimédií. Může se uplatnit jakožto odrážecí můstek pro začínající umělce, nebo naopak pro ty, jež unavuje neplodnost postmodernity. Poskytuje inspiraci a motivaci k autentické tvorbě. Je rádčem a průvodcem, novým nábojem ve vyprahlé době, překrmené estetismem, bezduchým nonkonformismem a politikou.

9 SILNÉ STRÁNKY

K silným stránkám mé bakalářské práce patří originální koncept, jenž má kořeny v teoretických úvahách, a stejně tak i snaha o nalezení nových, post-postmoderních možností v umění.

Nová poetika díky svému volnějšímú výkladu může přijít vhod každému. Neomezuje, pouze nabádá, a proto se jí může inspirovat kdekdo. Každý si jí může vyložit po svém, vzít si z ní to, s čím souhlasí a co s ním rezonuje.

Témata Nové poetiky jsou srozumitelná i pro laiky a navzdory tomu stále stimulující. Nová poetika se neobtěžuje se zatěžující teorií či konceptualismem, a díky formátu výstupu – veřejnosti otevřená výstava – se jedná o velmi přístupné umělecké dílo, aniž by se zde umění nějakým způsobem degradovalo – podoba i obsah Nové poetiky jsou pečlivě ošetřeny její teorií.

Jedná se o stabilní, osobitý umělecký přístup.

10 SLABÉ STRÁNKY

Nová poetika sice říká „neboj se vyjádřit se za každou cenu“, nicméně to neznamena, aby se člověk za každou cenu také prezentoval. Jelikož však bylo nutno uspořádat jako výstup bakalářské práce výstavu a Novou poetiku tak představit světu, musel jsem vytvořit co nejvíce uměleckých děl. V případě, že bych tvořil jen pro sebe, by pravidlo o „sebevyjádření za každou cenu“ bylo v pořádku – problematická díla, která by nefungovala, by byla odložena a brána jako součást cesty, leč v tomto případě bylo nutno brát v potaz i celkový efekt výstavy. V některých chvílích jsem přecenil své umělecké schopnosti a ztratil tak jistý čas u médií či forem, které nefungovaly. Na druhou stranu i toto by se dalo brát jako součást cesty k autentické podobě výstavy.

Jako slabou stránku se z jistého úhlu pohledu dá brát i koncept výstavy. Ačkoliv se jednalo o nejlogičtější řešení, má své nedostatky – návštěvník možná nemusí zcela pochopit princip artificiality, koncept „degradace“ uměleckého směru na umělecké dílo, a celý teoreticko-praktický koncept bakalářské práce. Otázkou zůstává, zda je to při výstupu, jenž klade důraz na vyjádření postpostmoderní myšlenky, vlastně podstatné, zda důležitější než koncept bakalářské práce není samotný výstup a jeho obsah. Ostatně v Rekadenci se říká, že „koncept bez formy je jako slovo bez činu“ a „koncept je jádrem umění, ne jím samotným“. Zde může člověku připadat, že ačkoliv má celá práce silné teoretické kořeny, na konci se vůči nim vyhraňují, jako kdybych konceptuální přístup na konci své práce částečně diskreditoval. V kontextu Nové poetiky, jež se

zakládá na realizaci, skutečnu, odklonu od čistého konceptualismu, v kontextu uměleckého směru, jenž chce vidět činy a proces, to však dává smysl, ačkoliv se to může někomu jevit i jako pokrytectví.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) KNIŽNÍ A PERIODICKÁ LITERATURA

- 1) VERMEULEN, S. VAN DEN AKKER, R. Notes on metamodernism. Journal of Aesthetics & Culture, Volume 2. 2010
- 2) KELLER, J. Odsouzení k modernitě. Praha: Novela Bohemica. 2015. ISBN 978-80-87683-53-8.

B) INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1) www.metamodernism.org
- 2) www.metamodernism.com

11 RESUMÉ

The concept for my bachelor's thesis was the creation of an artificial art movement as a response to the intense need of a new postpostmodern way of perceiving and creating art.

Thus I wrote the New poetics manifesto and the Recadence, which is a text that expands upon the main points of the manifesto. In compliance with these two theoretical pieces I then proceeded to create pieces of new-poetic art.

The main point of New poetics is to create a sustainable and meaningful way of art expression and experience. It is a return to the „romantic artist“. The New poet strives for authenticity, honesty, self-fulfillment. Art for him is not only a way of self-expression, but also a way of cultivating himself and getting to know himself.

New poetics teaches us not to be afraid of banality, sentimentality and intimacy. New poetics teaches people to never be afraid of expressing oneself and to find their own way.

New poetics thus creates not only an approach to art, but also an approach to life, because the philosophy behind New poetics believes in the undeniable and immediate connection between the two. Being a new poet is not only a way of expression, but also a way of thinking and feeling.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Manifest (výstava)

Příloha 2 – Iluze integrity

Příloha 3 – Schovávající se model

Příloha 4 – Odved' mě do noci

Příloha 5 – Symboly

Příloha 6 – Romantik a realita

Příloha 7 – Moudrost

Příloha 8 – Člověk zpytující svědomí

Příloha 9 – Pod závojem noci

Příloha 10 – Dobobol

Příloha 11 – Vrána

Příloha 12 – Martina Havlová – Pokoje

Příloha 13 – Martina Havlová – Ilustrace

Příloha 14 – Alena Hošková – Bezejmenná série

Příloha 15 – Jakub Hájek – Bez názvu

Příloha 16 – Výstava

Příloha 17 – Manifest Nové poetiky

Příloha 18 – Rekadence

Příloha 19 – CD-ROM

Příloha 1 – Manifest (výstava)

Příloha 2 – Iluze integrity

Příloha 3 – Schovávající se model

Příloha 4 – Odved' mě do noci

Příloha 5 – Symboly

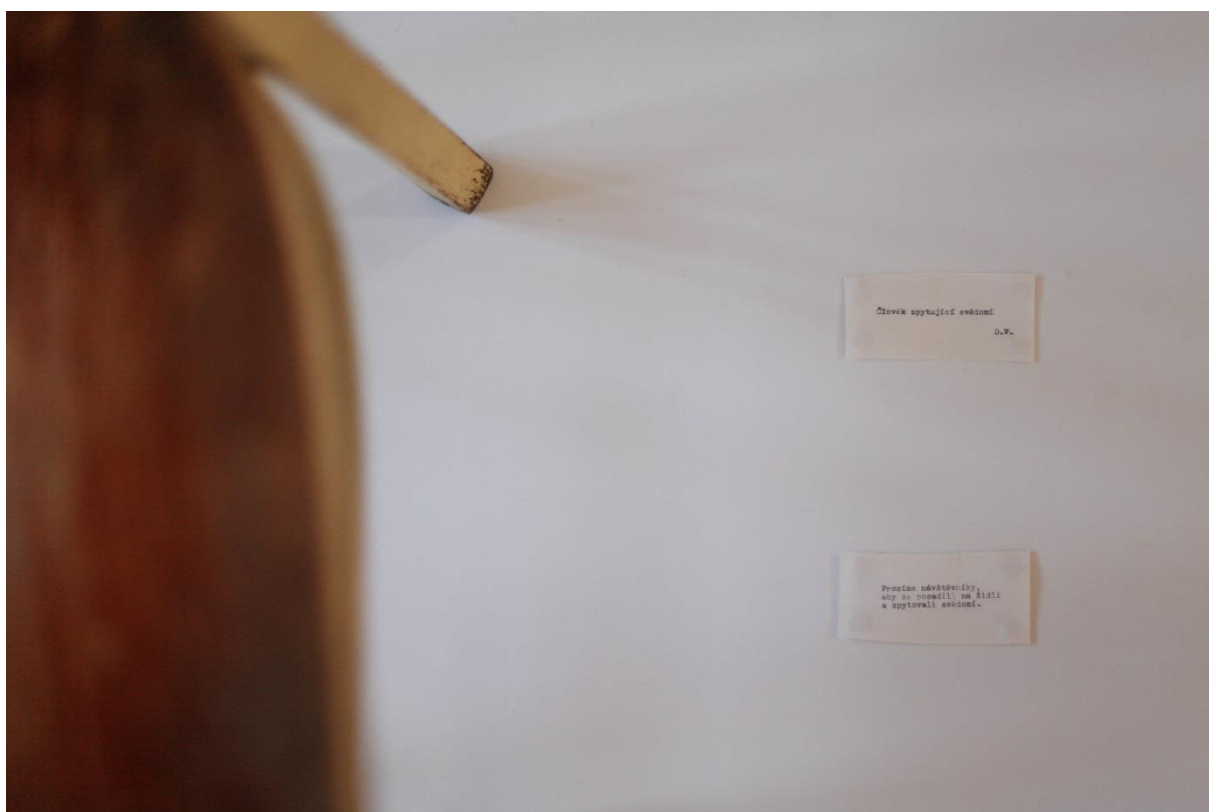
Příloha 6 – Romantik a realita

Příloha 7 – Moudrost

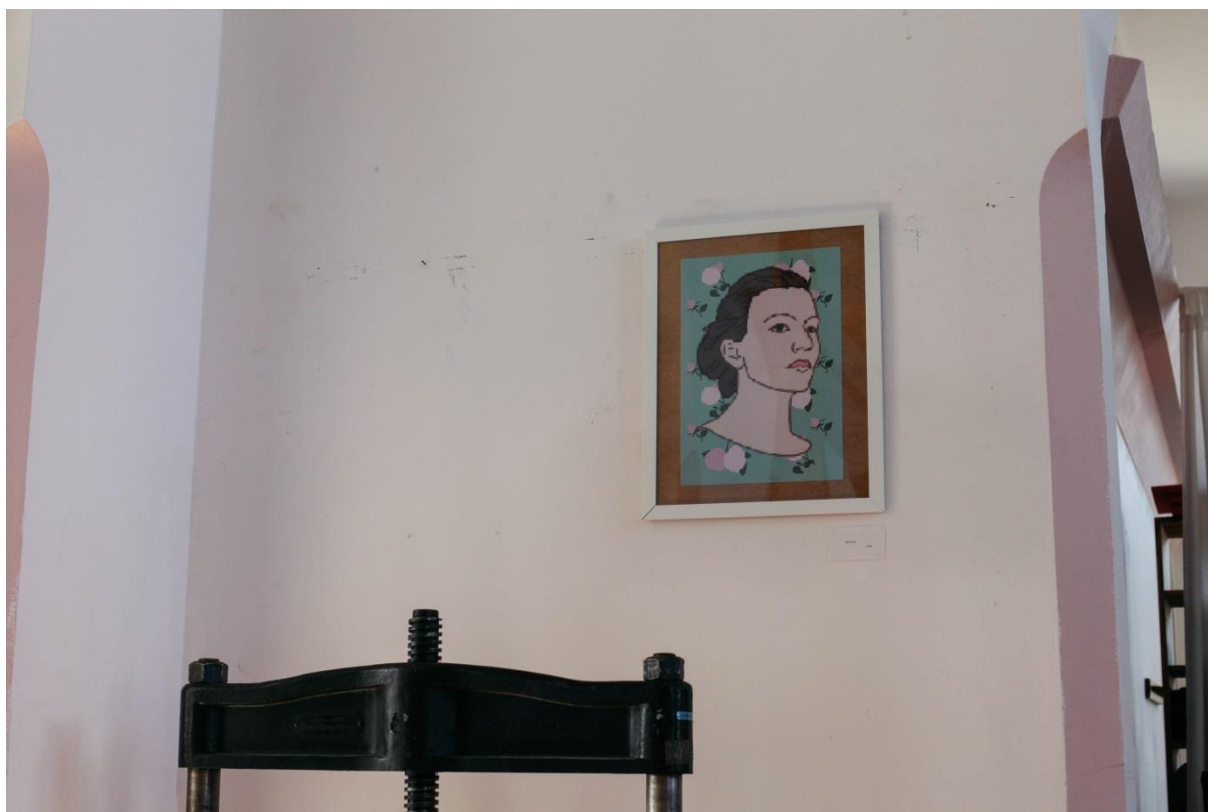
Příloha 8 – Člověk zpytující svědomí

Příloha 9 – Pod závojem noci

Příloha 10 – Dobobol

Příloha 11 – Vrána

Příloha 12 – Martina Havlová – Pokoje

Příloha 13 – Martina Havlová – Ilustrace

Příloha 14 – Alena Hošková – Bezejmenná série

Be bare
A.H.

Dětské hřiště
A.H.

V. Basso 2018
J.M.

Příloha 15 – Jakub Hájek – Bez názvu

Příloha 16 – Vernisáž

Příloha 17 – Manifest Nové poetiky

- Nová poetika není ismus, tudíž nerozkazuje, nýbrž nabádá.
- Nová poetika odsuzuje ironii, sarkasmus, cynismus, nihilismus a výsměšný, znevažující humor, stejně tak jako vulgární či duchovně vyprázdňené umění bez obsahu a povrchní nonkonformismus.
- Nový poeta by se neměl bát být: kýčovitý, patetický, citlivý, banální, sentimentální, staromódní, sofistikovany, líbivý, příjemný, osobní a intimní.
- Jádrem novopoetického díla je nálada.
- Nový poeta se ohlíží do historie a staví mosty.
- Nová poetika je post-ideologická a apolitická, skeptická vůči institucím.
- Nová poetika se odvrací od hlučného města k poklidné přírodě – od rušného obchodáku k tichému domovu – od vynucené společnosti ke sdílené samotě – od kolektivu k individu.
- Nová poetika je individualistická; novopoetický individualismus je individualismus osobního prožitku a vjemu, intimního pohledu, sebekultivace, sebepoznání, sebereflexe.
- Nová poetika je konkrétní; abstraktní vize a nálady musí být zkonkretizovány. Nová poetika oslavuje realitu, hledá duchovnost a hloubku ve zdánlivé obyčejnosti, nevzývá abstraktní svět idejí.
- Umělecké dílo především vzniká a to rukama umělce, myslí umělce a srdcem umělce.
- Nová poetika je tajemná – nový poeta i jeho umění mají v sobě prvek tajemství. Nový poeta není facebooková zeď, nýbrž zašifrovaná kniha s klíčem mezi řádky.
- Nová poetika je nekritická (vůči okolí) a zahleděná jen do sebe.
- Nová poetika nabádá ke zpomalení, rozhledu kolem sebe a ke kochání i úvahám.
- Nová poetika je osobní cestou umělce a umění se tak stává cestou k vlastní autenticitě.
- Nový poeta je odvážný a nemá strach z nedokonalosti či selhání. Chyby a omyly jsou neoddělitelnou součástí procesu tvorby i procesu seberealizace.

Příloha 18 – Rekadence

V návaznosti na tradici

Stručně vzato byla moderna doba meta-narativ, budovatelství, naivity, dogmat, experimentů a ideálů, a postmoderna zase období vystřízlivění z meta-narativ, skepse, ironie, humoru, nových médií, eklekticismu, citace a dekonstrukce.

Dosluhující postmoderna, směr dnes už přežitý, tato postmoderna pozdní, v níž naše společnost stále ještě dlí, je spíše až sarkastická, cynická, nihilistická, relativistická, duchovně zcela vyprázdněná, sexem přesycená a vulgární, silně konceptuální a extrémně politická.

V době postpostmoderní už zdánlivě není kam jít, neboť „vše je dovoleno“. Je nutné tedy udělat krok zpátky k moderně a navrátit umění jeho nespoutanou vášnivost, prvky naivity a víru – ale víc než cokoli – obsah a um. To, co pozdní postmoderna uměleckému duchu odebrala. Zároveň je však nutné si uchovat postmoderní nadhled, jenž však nesmí zabřednout k postmoderní ironii. Je nutné mít podvědomí o jakési absurditě světa, o níž nás mimo jiné postmoderna naučila, a navzdory ní tvořit a především obrovsky cítit a myslet, jako to dělala moderna.

Nová poetika nevěří v bezcílnou progresivitu. Hovoří o nutnosti návratu, či spíše jen ohlédnutí se ke starým hodnotám a ideálům. Nová poetika se zastavuje a přemítá, zpytuje svědomí, nechává se unášet tím, co je kolem ní a je introspektivní.

Dále nová poetika již nechce konceptualismus, nevěří, že koncept je uměním. Konceptualismus je příliš vágní a neurčitý a nová poetika je naopak obsahem přesycená, náladou omamná, jejími plody jsou díla, z nichž lidem bodá v hrudníku. Koncept je důležitý, neboť je jádrem díla, ale ne dílem samotným. Koncept bez formy je jako slovo bez činu. Koncept je příliš čistý, sterilní až – nová poetika si chce umazat ruce, chce tvořit, vytvářet i špatná umělecká díla, neb ani ta nejsou pro nového poetu promarněným časem. Nový poeta nesmí mít strach se vyjádřit. Novou poetiku tedy zajímá čin – odvážný a vášnivý čin. Navzdory překážkám tvořit a vyjádřit se za každou cenu, jak nejlépe to umělec jen dovede. Nová poetika chce vidět činy, ne slova. Je nutno se vzepřít představě konceptu jako svébytného uměleckého díla. Koncept je jeho jádrem, ne jím celým. Konceptualismus je navíc tou nejobektivnější formou umění, neboť dovoluje relativistické debaty o ničem, které opět v nic

nevyústí, jsou jalové, neplodné, vzduchoprázdné, neurčité. Něco takového není v nové poetice, směru individualistickém, tedy i subjektivním, možné.

Tedy – nová poetika se nezřídka celého postmodernismu a přitom nepohlíží na modernismus a premoderní směry s ironií, naopak si jich je vědoma – je si vědoma historie.

Ideou

Ideologie je brzdou jednotlivce. Nová poetika nemá žádné ideologické přesvědčení – jedná se totiž o směr individualisticky orientovaný; orientovaný na člověka jako jednotlivce. Ideologie nosí svou zkázu již ve svém názvu – jsou idealistické. Počítají s realitou, která neexistuje, tedy s realitou, kde všichni ctí zákony jisté ideologie, kde chybí lidskost a její emocionalita, kde není člověka, nýbrž stroje naprogramovaného na určitou ideologii. A právě proto jsou odsouzeny k zániku. Nepočítají s lidskou imperfekcí. A o tom je nová poetika - o imperfekci člověka.

Nová poetika je tedy post-ideologická a apolitická.

Avantgarda umění zpolitizovala a nová poetika se snaží naopak o jeho zlidštění. Samotná postmoderna již není schopna poskytnout či předat autentický lidský zážitek – současné umění je totiž silně odtržené od reality – nová poetika se proto snaží postavit most. Věří, že přímá, až patetická konverzace s konzumentem umění onoho konzumenta obrodí. Nová poetika chce komunikovat, chce klást otázky a vábit a nutit, aby se lidé nad ní pozastavili a ptali se sami sebe i druhých na všechno i na nic a pak mlčeli a přemýšleli a zasnili se. Chce do sebe člověka vtáhnout a zapůsobit na jeho nitro. Nová poetika nehodlá umění degradovat, jen soudí, že skutečně existuje jakýsi jazyk, způsob vyjadřování, který je srozumitelný a který zároveň má v dnešním světě smysl. Nová poetika chce skrze zážitky a prožitky individua jednotlivá individua propojit na hlubší úrovni. Chce být srozumitelná, ale ne kvůli masové lákavosti, nýbrž proto, že chce komunikovat, chce vést konverzaci.

Nová poetika je unavena angažovaností umění, touží se vrátit k banálnějším a neposkvrněnějším tématům. K tématům, která se opakují, k tématům neustále aktuálním a věčným. Neodsuzuje dobovost a současnost umění, neb co je upřímnější, než současné otázky, ale věří, že jisté hodnoty a otázky je nutné opakovat, jelikož to, co je jednou řečeno, nezůstává, nýbrž pomíjí, pročež je akt opakování se (v novém pojetí, nové vizi) nutný. Nicméně v tomto procesu je nutné

obsáhnout i témata pro postmodernu zdánlivě banální a sentimentální – témata modernistická, romantická, historická, společenská, i osobní a intimní.

Chceme mluvit o věcech, které máme všichni společné, o těch jádrových a největších a nejvznešenějších. Chceme mluvit o smutku, radosti, životě, smrti, osamělosti, lásce, nepochopení, strachu, zmatku, štěstí, potěšení, kráse i ošklivosti. Pro nás není hlavní estetičnost projevu, nýbrž jeho autentičnost.

Náladou

V nové poetice už nemluvíme primárně o myšlence za dílem, nýbrž o náladě za dílem. A zdejší nálada je především citlivá, tajemná, seberefektivní. Novopoetická nálada je tajemná i omamná, poetická i dramatická, nadějná i zoufalá, vášnivá i cudná, kouzelná i drsná, melancholická i veselá. Ale vždy tam je, poněvadž je pomalu tím nejdůležitějším prvkem díla nové poetiky.

Nová poetika poslouchá srdce i mozek. Její způsob vnímání je „city reflektované rozumem a rozum reflektovaný srdcem“. Ukončíme polarizaci umění na racionalismus a emocionalismus. Chceme se zamyslet a chceme být dojati. Nová poetika se vrací k přírodě. Zajímá ji člověk v kontrastu s nespoutanou přírodní scénérií, téma samoty/osamělosti, především lidského individua vytrženého z dobového, pomíjivého kontextu (město) a umístěného na věčnost (příroda). Nová poetika je meditativní, medituje a přemítá a přemýšlí nad přírodou a nad člověkem, nad stavem světa (ne ve smyslu politickém) i stavem lidské duše. Nová poetika hledá krásu.

Nová poetika staví proti trojici cynismu, sarkasmu a nihilismu svou vlastní: banalitu, patos a sentimentalitu. Cíl je zbavit individuum jeho sarkastického a znuděného náhledu na svět. Dekadentní apatii je nutné nahradit úctyplnou vášní. Nová poetika touží po pozitivě, citlivosti, hledá krásu v banalitě i kýči, a touží především naplno a upřímně prožívat, cítit a projevovat. To je čtvrtá a snad ta nejdůležitější hodnota – upřímnost. Hlásá tedy konec ironie (byť ve své podstatě je ironie upřímnou, avšak pohledem se staví negativně a cynicky, a to vidí nová poetika jako ten hlavní problém).

K upřímnosti se také váže to, že vývoj uměleckého jazyka umělce vychází z jeho nitra, z inspirace či vlastní nespokojenosti, ne ze samoúčelného vyhraňování se vůči jistému estetickému vkusu – nový poeta je autentický. Experimenty a inspirace jsou však podporovány, stejně tak jako odvaha k nim. To, co je člověku vlastní, v

jeho díle vykryštalizuje, to ostatní se vytratí. Chceme zkrátka člověka autentického, opravdového, tak skutečného, jak jen může být.

Nová poetika však neříká: „buď banální, patetický a sentimentální“ – nová poetika vyzývá: „neboj se být banální, patetický a sentimentální“. Nová poetika nerozkazuje, nová poetika nabádá. Nová poetika totiž není dogma, nýbrž nálada, přístup, způsob, jak vnímat a prožívat a nahlížet na umění i na život.

Citem

Nová poetika je staromilná a starosvětská. V rozporu s neustále se zrychlující dobou volá nová poetika po klidném místě mezi stromy. Nová poetika vytrhává člověka z neustále zrychlující mašinérie a snaží se ho přimět k rozhledu kolem sebe, k pozastavení nad zdánlivou obyčejností všedních dní, k hledání krásy a přemítání. Svět, jenž se stává stále více a více transparentní a v němž individuum ztrácí místo, kam by se mohl schovat od zraků kamer a sociálních sítí, je pro novou poetiku nepříjemný. Nová poetika tím pádem prahne po znovuobjevení kouzla tajemství, tajemství člověka jako jednotlivce i tajemství světa. Nová poetika se snaží světu tajemství, poetičnost a kouzlo vrátit. Ostatně, je neakceptovatelné, aby nový poeta volal za každou cenu do světa své přesvědčení, svou krásu a své tajemství. Nový poeta není facebooková zeď, nýbrž zašifrovaná kniha. Nový poeta si své tajemství uchová, pečuje o něj a kultivuje jej. Protože krásu a tajemství je jeho vlastní, slouží mu k vlastnímu růstu. Pravý člověk má své tajemství, své kouzlo, o které se nedělí, popřípadě se s ním dělí pouze s lidmi, jež za to stojí, neboť ve sdílení je radost – avšak ne v tom bezmyšlenkovitém a rozhazovačném. Je zapotřebí návrat váhy a hodnoty do našich činů. Voláme tedy po skromnosti, ztracené ctnosti.

Nová poetika mluví o nutnosti „zpomalit“ a především „zpytovat“ a „přemítat“. Volá po návratu k historii – civilizace odtržená od vlastní historie nemá stabilitu. Na druhou stranu civilizace zahleděné do vlastní historie zakopne o budoucnost. Jdeme tedy na půl cesty a ideálně nad oba tyto póly – jdeme tam, kde je výhled a především klid.

Nová poetika má za účel zastavit člověka lapeného ve sledu dní a donutit se rozhlédnout, se zamyslet, přemýšlet a cítit. Žít v okamžiku, hledat krásu v okamžiku a ve zdánlivě banálních obrazech všedního dne. Skládat básně ze svých chvil, najít svou vlastní poetiku.

Rozumem

Nová poetika není „anti-anti-umění“. Teoretické pojmy novou poetiku příliš nezajímají. Nová poetika říká: nejlepší kontrakultura je kultura paralelní k současné, kultura, která nekritizuje tu současnou, nýbrž taková, jaká jen představuje opačné hodnoty, bez jízlivosti a bez ironie. Nechceme negaci a negativitu, chceme optimistický realismus, naději, touhu. Kritická kontrakultura je totiž kultura jen komplementární, až parazitická. Bez hlavního proudu není proudu vedlejšího. Nová poetika je ostrůvek z bílého písku mezi oběma proudy, na který najela tvá zbloudilá loďka. Nová poetika nabádá, ať si člověk hledá vlastní cestu – co jiného je umění, než cesta k sobě samému? To však neznamená, aby nový poeta šel samoučelně „proti proudu“ či snad „proti protiproudu“. Ne – nový poeta se o toto nestará. Nový poeta je jen opravdový, aťsi je kdekoli. Je to o tom, nemít strach mít strach, dělat chyby a především věřit sám sobě, svému instinktu, intuici, přirozenosti.

Umělec totiž nesmí mít strach vyjádřit sám sebe i tehdy, kdy nemá dostatečné schopnosti (nadšený amatér má pro novou poetiku mnohem větší váhu než laxní profík), avšak ruku v ruce s tím musí jít i neutuchající touha se zdokonalovat – jedno bez druhého nemůže být.

Nová poetika není anti-institucionální, ale vyzývá ke skepsi a opatrnosti. Ke smrti umělce nastane, mnohem spíše než v nuzném bytě a v hladovém životě, mezi zdmi školy pod rukama umělců, co smazávají hranice mezi sebou a svými žáky, a v prostorách galerií konzumentů s hladovými očima! Nikdy nesejít ze své cesty – nebát se obchůzek a pohledů do cizích údolí, neb ty osvěžují a inspirují – ale nikdy nesejít ze své vlastní cesty, vlastního směru, tam, kam tě to táhne a láká.

Novopoetický individualismus je individualismus zpytující. Sebekultivace a sebepoznání jsou hlavní cíle nového poety. Nová poetika je hluboce individualistická, ale její individualismus je, jak praví samotný manifest, zdokonalovací. Díla nové poetiky jsou výsledkem osobního způsobu vnímání a prožívání, osobního pohledu. Nová poetika chce zušlechtit lidského jednotlivce k jeho vlastnímu obrazu. Individualismus sebepoznání však neznamená jen introspekci. Aby nový poeta dosáhl sebepoznání, musí poznat nejen sebe samotného, ale i svět vůkol, musí zažít nejen sebe, ale i vítr na útesech, šum lesa, mrazivou noc a smích o parné letní noci. Musí žít naplno – ale po svém! Žít naplno může znamenat nemít domov a celý život cestovat a kreslit do písku, ale žít naplno může znamenat i strávit celý svůj život v uzamčeném ateliéru, shrbený nad svými díly.

V době postpostmoderní známe nesmysl a absurditu, je proto na čase se vrátit ke kořenům s vědomím toho, co jsme se naučili a ponechat si onu perspektivu, tvořit umění navzdory jeho nesmyslu – s odstupem se přece lépe tvoří – dodat váhu tam, kde žádná není a nikdy ani nebyla, ač jsme kdysi předstírali, že ano. Je nutné nastolit vlastní, umělé, a přitom přirozené hodnoty. Dílo (ostatně vše) totiž potřebuje hodnoty a obsah, artificiálně do něj vložené.

Forma „novopoeticky krásná“ je forma, která není konceptuálně minimalistická, je forma, která má v sobě um, čas a řemeslo, je forma, která není lacině šokující. Jednoduše řečeno – novopoetické umění je umění s obsahem, v němž je vidno řemeslo. Řemeslo však nedefinujeme jako um vytríbený a špičkový, spíše jako spojení umu vášnivého a upřímného, myšlenky a času. Cení se nadšení, myšlenka a srdce investované do díla. Především srdce – pokud pro konceptualismus byla hlavní myšlenka, pro novou poetiku je hlavní srdce.

Vážme, že idea v mysli umělce je v podstatě nerealizovatelná. Každý umělec má v hlavě jistou představu svého uměleckého díla, a když se jí pokusí přetavit do fyzické podoby, často, či alespoň zpočátku, selže a výsledek neodpovídá oné ideje, kterou měl. To je však v pořádku. Idea je idea z jistého důvodu. Idea je cíl, k němuž nikdy není možno dojít, neboť je pouhou myšlenkou vytrženou z reality, vykryštalizovanou v představách umělce. I navzdory tomu by se umělec měl vždy pokoušet ji co nejlépe vystihnout, ale zároveň se nebát svého selhání a nedokonalosti. Čistá zpodobněná idea, bez šrámů reality a bez kazů umělcovy osobnosti, by přeci jen byla tak chladná a cizí. Ona sisyfovská touha po něčem neskutečném, nad rámec reality, je tou nejšlechetnější a nejčistší pohonnou hmotou umělce. Ostatně, člověk žije jen nad rámec svých potřeb, jinak pouze přežívá – existence umění je nejjasnějším stvrzením tohoto stanoviska.

Nová poetika chce, abychom navzdory absurditě, nesmyslu, hrůze, zbytečnosti a entropii zůstali romantičtí, vášní, uvědomělí, autentičtí, upřímní, plni vášně k dílu.

Navzdory všemu být tak moc, jak to jen jde.

Navzdory všemu – všemu vstříc.